Nr. 51 Neue Jüdische Zeitung. פיעלטער יאהרגאנג.

נייע יידישע צייטונג

דיא „נייע יידישע צייטונג" ערשיינט יעדען מאָנטאג אונד דאָנגערסטאג.

פּרענומעראַציאָנס-פּרייז:
גאַנציעהריג 7 פל. — קר.
האַלבּיעהריג 3 „ 50 „
פיערטעליעהריג 1 „ 75 „

דיא רעדאַקציאָן אונד אַדמיניסטראַציאָן בעפינדעט זיך Schiffmannsgasse 6, Budapest, וואָהין אויך דיא פּרענומעראַציאָנס געלדער צו זענדען זינד.

אינזעראַטע ווערדען בילליגסט בעריעכנעט.

ב"ה בודאפעסט יום ניסן Budapest, Montag 7. April 1884. שנת תרמ"ד לפ"ק.

דער צענגלעדער שקאנדאל אהנע ענדע.

דיא אייגנטאַכע געשיכטע. דאס אין צענגלעד איינע אבגעאַרדנעטע פאַן דעם פאַ. בעל מיט ווייטבע אייערן אונד האַרטען שטיינען בעוואָרפען אונד מיט קנטפעלן בעאַרבייטעט וואָר. דען זינד. האַט פאָלגען. דיא נאַר קין ענדע נעה. מען וואָללען, ווער זאגען דיא אייגנטאַכע געשיכטע. דענן עס איזט דעם אבשאַ. פער דער 5 ביכער מאָזעס. אַטאַ הערטמאַן. דיא האַלבּאַנטעטעטשיש גרילליע נידט אויס דעם קאָפּפּ געשלאגען וואָרדען, אונד אויך איינען בעגליטעדען נידט געשעהען. אידענאַממען אונראַן. דעם אַלס אונדענקען אין לאַך אין דען קאָפּפּ געשלאגען וואָרדען אזוי.

אבער אַלס אבגעאַרדנעטע זינד דיא הערן אונגאַטטטאַר. דענן דיא דיא געזעטצנבעבר. אונד דאַרום אזוי אדער פעראַן געוויזען. הילנ דיא דיאַענינג אינעם מאַגאַרבען וועגן אין בעזוא. פענער דען אנדערן קאָפּפּעריליך בעשעדיגט; וועגן צוויי שטרייטנדע זיך בלוטיג שלאגען; וועגן אין אויפגעהעטצטער אָבעבר וועדענהייזער פליג. דערפּ. אין באַאד שטעקט. דיא איינוואָהנער דער. זעלבען פּערטייבט. פיינגלד. מאַמאַנטער אויך אינען קליינען מאַרשלאַג אויסאַבט, אונד ווערד נאַכ. טרעפליך אינע אונטערזוכונג איינגעלייטעט אונד מיט אינינג וואַכען אַרעסט אזוי דיא זאַכע אַב. געטהאַן. וועגן אבער איינעס אבגעאַרדנעטען עס. וואַס נעשיעהט. וועגן דעיזעס עטאַמאַר דיא קראַנע בעריהרט. וויא עס ביא אַטטאַ הערטמאַן דיעזע וואַכע ערזאַל וואַר, זא פערלאַנגט מאַטשאַי דיא אַנזוינדונג דעס געזעטצעס פאַן אַדרע 1723. וועלכעס דען אַנגרייפּ אויף אינען דעפּוטאַטען מיט דער שאַרפּשטראַפּע בעלעגט. הייסט דאַס גלייכעס רעכט פיר אַלליע? אדער אזוי דער באַטע מערד אַרס דעיינינג דער אירן שיקט? דענן אַס ענדע אזוי דער אבגעאַרדנעטע נאַר גור אונגזער באַטע. דען זינד ווערד לען. דאַס ער מיט אנדערען געזעהלטען געזעטצע ענטוויר פיר. דיא דעראַכט צוים בעשעלטער. פאַר אַל. פאַס אַגינג בי דעראַכט צוים בעשעלטער. פאַר אַל. לען אבער דיא געזעטצנבעבר זעלבסט. דעזעס שהון וויא אבער נידט: דאַס געזעטצין פערביעטעט דאַס דעזעל — דיא הערען אבגעאַרדנעטען דזעל. לייגען פאַסט אַלליע מאַנ. אונד פינדען נאַטערליך נאַכאַהמער אין אַלליען קלאַסטען דער באַפאַל קערזנג. זא זעלבסט ביא דעם זינדען, דעם מאַן דאַך אינמער פאַרזאָרגט. דאַס ער „קון פיליוער ריכטן קאָנן."

דאַס געזעטץ פערביעטעט דיא הערראַביי. דיגנג איינער קאַנעסאַיאַן, אונד דיא הערען דע. שוטרטען וויא וועדראַאוי אזוי בעשטאַפּפּען דיא אַלטעראַ וועדיגע יידישע רעליגיאָן. דאַס געזעטץ אַר. נעס אין. דאַס דיעיגיגען בעשטראַפּט וועדרען, דיא אין אינער נעוואַלטטהעטיגקייט אדער אינגע. געזעצלבען האנדלונג אנשטאָטען אדער אויפיינען — וואַס דיעזען פונקט בעטרעפפּט. זא מיסטעט שאַן מאַכנעד אבגעאַרדנעטע אונטער שלאַגען אונד דיעגעל דזשען! אבער איא איממוניטעט אויס דאַ, דער דעפּוטיטעט דאַרף שי יבען. שטרעבען. מהון וואַס ער וויל. אהנע דאַס דאַס נעריכט אדהן פער. אַרגען דיעבען. בעפאַר עס פאַס באַרדאַאַנג דיא פּוליבנעס דאַצו עראַלטען האַט; ווערדענד מאַן איינען אוים דעם פאָלקע בים קראַגען נעמטט. אום קורצען פּראַעסס מיט איהם צו מאַכען.

דער לאַנדטאַג אַרבראַנגט דיא טהיירע צייטונג מיט דיעזען שקאַנדאַלען; דיא אונאַהבענגנגקייטס פאַרטיי שריישט: „אין דער רעגיערונגסבאַרטיי אזוי אבגעטעטיזמוס (אַשטאַאַ) עגשטאַנדען, אונד מיט דען אנטיסעמיטזמוס דיא פערוויילרונג דער זטטאַט!" דיא רעגיערונגסבאַרטיי וויעדער בע. הויפּטעט: „ווי האַבען אַשטאַאַ אויסגעשטאָסען, ביא דער לינקען אזוי דער גנטיסעמיטזמוס גראַפ נעצאַגען וואָרדען. אונד וועגן דיא רעגיערונג דאַנע. גען שטרענגער אויפטרעטען וואַללטט, זא שריע מאַן נלייך אביבער אבסאָלוטזמוס אונד אונטערדרי. קונג דער פּרעססע." — אַס אַנאַנגע לאַבטע מאַן אביבער דיא נאַרעדעהייען אַשטאַאַצ; דיא איינען לאַבטען שאַדרענגראַה, דיא אַנדערן גלייכגילטיג, וועגן ער אין דען יידען קיין נטטעס האַאַר ליעס. — אבער יעטצט וויא דיא רייכען כריסטען איינגעזעגן הען האַבען, דאַס מאַן בים רובען קיינען אונטער שיעד מאַכע צו שען דעם פערמאַנגן דעם יידען! דעם כריסטען, דעם אדעלס אונד דער נייסאַלבּקייט יעטצט נאַכדעם אינעם ווערהאַוואי זעלבסט דאַס נלעד דער אַרמען שטאַנגאַס נידט הייליג אזוי, אונד נאַכדעם אין נעאַרג פעלד עבען זא נערן זיעדט, דאַס מאַן דיא פענטטער דער יידען וויא דען קאָפּפּ אוראַנגס אינשטעגען — — יעטצט ערטט שריים מאַן נאַך שטרענגער בעפאַלנגנ דעם נעזע. מעצט, כי באַ מים עד נפש. דענן דאַס וואַסטער נעדט איהנען זעלבסט ביז אַן דען מונד!

ווי יידען אבער פייען אונס אבער דיעזע ריקקעדר צור נעזעטצליכקייט אונד אַרדענג אין. דעם ווער האָפּפּען, דאַס נאַך אַלכען אבשיילנען פאַרקאָממעסען; דיא דיעסבעגיגע אנטיסעמיטען. פאַרטיי אידערן מאַרעטשטייך דער דאַהלטאַגס. אונד דאַס עס קיים אים לאַנדע אינע יעדהלערמאַ. יאַיטעט נעבען ווירד. דיא זך דורך דיא וואַהל זאַלבער שקאַנדאַלמאַכער זעלבסט בעשעטען ווירד.

קוראַנדא נעשטאָרבען!

אינגאַטט קוראַנדא אינער דער הערראַרא. נענדסטען מענגער אים אַטטערייטשען אַרלאַ. מענס. אין אויסגעייגענעטע רעדנער אונד שריפטּ שטעללער. זיט 23 יאהרען פערטרעטער דער אינ. נערגען שטאַאַט וועגנס אים דייסכראַטיק. לאַנדטאַגס. אבגעאַרדנעטער, דורכקאַאַר דער לאַיזע פּעדד. גאַנגס נאַרדבאַהן, פאַרשטעהער דער אינראַליטיי. שען נראַנגעמינדע וויזען, רעטטער דער אַטטערייי. בישען לעאַפּלדראַדענס אונד דער פּראַנצאַזישען עדרעגלעגיאָן, בעזוטגער דעם טורקישען מערטיי. דיע. אַרדענס, עדרענגערנגר פאַן וויען אונד פאַן באַדען, אונד זא וויטער. אוים לאַנגערסאַאַ נאַכ. מטאַאַ נעשטאָרבען אַטטערייך. דיא שטאַרבט וויען אונד דאַס וועדענטהום האַט זעהר פיער אַן אידם פערלאַרען; דענן זא וויא אַר אין טייער אַטטער. ריכטשער אַטטריאַס וואַר. לאַנ אידם דיא הייסט שטאַרבט וויען זעהר אַס הערצען, גלדטשע ער אויך פיר דאַס וועדענטהום, פיר וועלכעס ער מאַכטע הייטע קטטפּפּע צו פיהרען האַטטע. ווער ער אַנגעגען נור אַן פּאַטער בּרונגער, דער פאַר מעה. רערען יאהרען זא נעאַרבייטעט האַט. וויא אין אונ. ערער צייט דער פּרעדיגע אַרהלוג. קוראַנדא האַט דעזעגן צוער אַפּפּענגטליך מיט וואָרט אונד איינען אוים דעם פאָלקע בים קראַגען נעמטט. אום קורצען פּראַעסס מיט איהם צו מאַכען.

דער לאַנדטאַג אַרבראַנגט דיא טהיירע צייטונ מיט דיעזען שקאַנדאַלען; דיא אונאַהבענגנגקייטס פאַרטיי שריישט: „אין דער רעגיערונגסבאַרטיי אזוי דער אנטיסעמיטזמוס (אַשטאַאַ) עגשטאַנדען, אונד מיט דען אנטיסעמיטזמוס דיא פערוויילרונג דער זטטאַט!" דיא רעגיערונגסבאַרטיי וויעדער בע. הויפּטעט: „ווי האַבען אַשטאַאַ אויסגעשטאָסען, ביא דער לינקען אזוי דער גנטיסעמיטזמוס גראַפ נעצאַגען וואָרדען. אונד וועגן דיא רעגיערונג דאַנע. גען שטרענגער אויפטרעטען וואַללטט, זא שריע מאַן נלייך אביבער אבסאָלוטזמוס אונד אונטערדרי. קונג דער פּרעססע." — אַס אַנאַנגע לאַבטע מאַן אביבער דיא נאַרעדעהייען אַשטאַאַצ; דיא איינען לאַבטען שאַדרענגראַה, דיא אַנדערן גלייכגילטיג, וועגן ער אין דען יידען קיין נטטעס האַאַר ליעס. — אבער יעטצט וויא דיא רייכען כריסטען איינגעזעגן הען האַבען, דאַס מאַן בים רובען קיינען אונטער שיעד מאַכע צו שען דעם פערמאַנגן דעם יידען! דעם כריסטען, דעם אדעלס אונד דער נייסאַלבּקייט יעטצט נאַכדעם אינעם ווערהאַוואי זעלבסט דאַס נלעד דער אַרמען שטאַנגאַס נידט הייליג אזוי, אונד נאַכדעם אין נעאַרג פעלד עבען זא נערן זיעדט, דאַס מאַן דיא פענטטער דער יידען וויא דען קאָפּפּ אוראַנגס אינשטעגען — — יעטצט ערטט שריים מאַן נאַך שטרענגער בעפאַלנגנ דעם נעזע. מעצט, כי באַ מים עד נפש. דענן דאַס וואַסטער נעדט איהנען זעלבסט ביז אַן דען מונד!

ווי יידען אבער פייען אונס אבער דיעזע ריקקעדר צור נעזעטצליכקייט אונד אַרדענג אין. דעם ווער האָפּפּען, דאַס נאַך אַלכען אבשיילנען פאַרקאָממעסען; דיא דיעסבעגיגע אנטיסעמיטען. פאַרטיי אידערן מאַרעטשטייך דער דאַהלטאַגס. אונד דאַס עס קיים אים לאַנדע אינע יעדהלערמאַ. יאַיטעט נעבען ווירד. דיא זך דורך דיא וואַהל זאַלבער שקאַנדאַלמאַכער זעלבסט בעשעטען ווירד.

קוראַנדא נעשטאָרבען!

אינגאַטט קוראַנדא אינער דער הערראַרא. נענדסטען מענגער אים אַטטערייטשען אַרלאַ. מענס. אין אויסגעייגענעטע רעדנער אונד שריפטּ שטעללער. זיט 23 יאהרען פערטרעטער דער אינ. נערגען שטאַאַט וועגנס אים דייסכראַטיק. לאַנדטאַגס. אבגעאַרדנעטער, דורכקאַאַר דער לאַיזע פּעדד. גאַנגס נאַרדבאַהן, פאַרשטעהער דער אינראַליטיי. שען נראַנגעמינדע וויזען, רעטטער דער אַטטערייי. בישען לעאַפּלדראַדענס אונד דער פּראַנצאַזישען עדרעגלעגיאָן, בעזוטגער דעם טורקישען מערטיי. דיע. אַרדענס, עדרענגערנגר פאַן וויען אונד פאַן באַדען, אונד זא וויטער. אוים לאַנגערסאַאַ נאַכ. מטאַאַ נעשטאָרבען אַטטערייך. דיא שטאַרבט וויען אונד דאַס וועדענטהום האַט זעהר פיער אַן אידם פערלאַרען; דענן זא וויא אַר אין טייער אַטטער. ריכטשער אַטטריאַס וואַר. לאַנ אידם דיא הייסט שטאַרבט וויען זעהר אַס הערצען, גלדטשע ער אויך פיר דאַס וועדענטהום, פיר וועלכעס ער מאַכטע הייטע קטטפּפּע צו פיהרען האַטטע. ווער ער אַנגעגען נור אַן פּאַטער בּרונגער, דער פאַר מעה. רערען יאהרען זא נעאַרבייטעט האַט. וויא אין אונ. ערער צייט דער פּרעדיגע אַרהלוג. קוראַנדא האַט דעזעגן צוער אַפּפּענגטליך מיט וואָרט אונד

דער צענגלעדער שקאַנדאַל אהנע ענדע.

דיא אייגנטאַכע געשיכטע. דאַס אין צענגלעד איינע אבגעאַרדנעטע פאַן דעם פאַ. בעל מיט ווייטבע אייערן אונד האַרטען שטיינען בעוואָרפען אונד מיט קנטפעלן בעאַרבייטעט וואָר. דען זינד. האַט פאָלגען. דיא נאַר קין ענדע נעה. מען וואָללען, ווער זאגען דיא אייגנטאַכע געשיכטע. דענן עס איזט דעם אבשאַ. פער דער 5 ביכער מאָזעס. אַטאַ הערטמאַן. דיא האַלבּאַנטעטעטשיש גרילליע נידט אויס דעם קאָפּפּ געשלאגען וואָרדען, אונד אויך איינען בעגליטעדען נידט געשעהען. אידענאַממען אונראַן. דעם אַלס אונדענקען אין לאַך אין דען קאָפּפּ געשלאגען וואָרדען אזוי.

אבער אַלס אבגעאַרדנעטע זינד דיא הערן אונגאַטטטאַר. דענן דיא דיא געזעטצנבעבר. אונד דאַרום אזוי אדער פעראַן געוויזען. הילנ דיא דיאַענינג אינעם מאַגאַרבען וועגן אין בעזוא. פענער דען אנדערן קאָפּפּעריליך בעשעדיגט; וועגן צוויי שטרייטנדע זיך בלוטיג שלאגען; וועגן אין אויפגעהעטצטער אָבעבר וועדענהייזער פליג. דערפּ. אין באַאד שטעקט. דיא איינוואָהנער דער. זעלבען פּערטייבט. פיינגלד. מאַמאַנטער אויך אינען קליינען מאַרשלאַג אויסאַבט, אונד ווערד נאַכ. טרעפליך אינע אונטערזוכונג איינגעלייטעט אונד מיט אינינג וואַכען אַרעסט אזוי דיא זאַכע אַב. געטהאַן. וועגן אבער איינעס אבגעאַרדנעטען עס. וואַס נעשיעהט. וועגן דעיזעס עטאַמאַר דיא קראַנע בעריהרט. וויא עס ביא אַטטאַ הערטמאַן דיעזע וואַכע ערזאַל וואַר, זא פערלאַנגט מאַטשאַי דיא אַנזוינדונג דעס געזעטצעס פאַן אַדרע 1723. וועלכעס דען אַנגרייפּ אויף אינען דעפּוטאַטען מיט דער שאַרפּשטראַפּע בעלעגט. הייסט דאַס גלייכעס רעכט פיר אַלליע? אדער אזוי דער באַטע מערד אַרס דעיינינג דער אירן שיקט? דענן אַס ענדע אזוי דער אבגעאַרדנעטע נאַר גור אונגזער באַטע. דען זינד ווערד לען. דאַס ער מיט אנדערען געזעהלטען געזעטצע ענטוויר פיר. דיא דעראַכט צוים בעשעלטער. פאַר אַל. פאַס אַגינג בי דעראַכט צוים בעשעלטער. פאַר אַל. לען אבער דיא געזעטצנבעבר זעלבסט. דעזעס שהון וויא אבער נידט: דאַס געזעטצין פערביעטעט דאַס דעזעל — דיא הערען אבגעאַרדנעטען דזעל. לייגען פאַסט אַלליע מאַנ. אונד פינדען נאַטערליך נאַכאַהמער אין אַלליען קלאַסטען דער באַפאַל קערזנג. זא זעלבסט ביא דעם יידען, דעם מאַן דאַך אינמער פאַרזאָרגט. דאַס ער „קון פיליוער ריכטן קאָנן."

דאַס געזעטץ פערביעטעט דיא הערראַביי. דיגנג איינער קאַנעסאַיאַן, אונד דיא הערען דע. שוטרטען וויא וועדראַאוי אזוי בעשטאַפּפּען דיא אַלטעראַ וועדיגע יידישע רעליגיאָן. דאַס געזעטץ אַר. נעס אין. דאַס דיעיגיגען בעשטראַפּט וועדרען, דיא אין אינער נעוואַלטטהעטיגקייט אדער אינגע. געזעצלבען האנדלונג אנשטאָטען אדער אויפיינען — וואַס דיעזען פונקט בעטרעפפּט. זא מיסטעט שאַן מאַכנעד אבגעאַרדנעטע אונטער שלאַגען אונד דזשען! אבער איא איממוניטעט אויס דאַ, דער דעפּוטיטעט דאַרף שי יבען. שטרעבען. מהון וואַס ער וויל. אהנע דאַס דאַס נעריכט אדהן פער. אַרגען דיעבען. בעפאַר עס פאַס באַרדאַאַנג דיא פּוליבנעס דאַצו עראַלטען האַט; ווערדענד מאַן

שריפּט זא פעראַרבייטעט. דאַס ער זיך נעשעמט האַט, זיך אַפּפּענטליך צו צייגען. בריוגער פערקלאַג. טע דאַנן קוראַנדא וועגנן עדרעגבעריידיגונג, דא קאַם ער אבער ערסט אין דען רעכטען מאַנן! קו. ראַנדא דעזעלט אהם פאַר דען ריכטערן איינע זאַל. כע שטראַפערדע. דאַס עס מיט זיינער קלאַגע אב. געוויזעזען וואַרדע. אונד זיטהדם פערשטומפּט אזוי.

קוראַנדא וואַר דער זאַהן איינעס פּראַגער אנטיקוואַרס (הענדלער מיט אַלטען בּיכערן). אונד וואַרדע עכט יידיש ערצאָגען. וויא עס דאַמאַלס נאַך דיא שענע יומטע וואַר, וואַרדע דער קנאַבע אנגעהאַלטען, תנ"ך אונד גמרה צו לערנען; ער וואַר וויא מאַן זאגט אין פיינער בחור. דא ער אבער אין דעם נעשעאַפט זיינעס פאַטערס אַלליער. ליי. אַ ביכער פאַנד, זא לערנטע ער אוים דענזעלבען אַלליערליי צוזאַממען; פערטעל שפּראַכען, פיל. זאָפ'ע, מאַטהעמאַטיק, אונד אַר. — דאַס נעשעפט, וועלכעס שען זיין גראַפאַטער נעפיהרט האַטטע, אונד דאַס ער יעטצט פאַן זיינעס פאַטער אינער. נעהמען זאַללטט. האַטטע פיר איהן קיינע וויטערע אנציעהונג אַלס דיא, דאַס ער אין דען פיעלען ביכערן עטוואַס לערענען קאָנטע. אים אהדרע 1835 שייעב ער אין נעדרוב צום נעבוהרטסטאָג דעס אויזער פּאַנין, וועלכעס פון דער צייטונג „באַהנ. מ'א אבגעדרוקט וואַר. אונד אַללגעמיין זעהר נע. לאַבט וואַרדע. דא ליעס ער דען בוכהאַנדעל שטע. הען, גינג נאַך וויען, שטודירטע, שריעב פיר צייי. טונגען אונד איין מהראַאַטשטיק, וועלכעס נראַאַטן ביי אַלל פאַנד. אונד קוראַנדאַס נאַמען וויטע בע. קאַנגט מאַכטע. ער קאַם דאַנן נאַך שטוטגאַרט, פאַרט. בריסטעל. אין דעם לעטצטען אָרט בליעב ער. הילנט דאַרט פאַרטרעגע. וועלכע איינען שטאַר. קען צולוריך האַטטען, אונד אין מעדיסין פּראַ. כען אבערזעטצט וואַרדען; מיגטעל. שריפּט. שטעללער וואַרדען זיינע פּרייזנד אונד מיט אהרער הילפּע נאַב ער. דיא נרעגצבאַטע אַרט מיט אהרער הייס, אין בלאַטט וועלכעס קוראַנדא נראַם מאַכטע, אבער אויך נעפיהרטעס! דען ער פאַרלעט מיט זיינער שאַרפען פעדער דען אבסאָלוטזמוס. דאַס הייסט דיא רעגיערונגען, וועלכע נאַך אינגנגס בע. ליעבען שהון וואַס דיא אַלליען, אונד זא וואַר עס בין צום אחדרע 1848 נאַך אין אַטטערייך אונד אין פּרייסען. קוראַנדא האַטטע אַלזאָ אַללערי בעקאַ. טורען אוסצוטשעהען פאַן פּרייסען. וויא מאַן דער זזענדזנג דער. נרעגנגבאַטען אַללערליי הינדער. נטסס מאַכטע, ווערדענד זיא אין אַטטערייך שטרענגע פערבאָטען וואַרען.

אין מערץ 1848 קוראַדטע ער מיט דער פּייי. הייס נאַך באַהמען צוריק, אונד וואַרדע פאַן דער שוואַרט שפּאַלטיג צום אבגעאַרדנעטען נעזעהלט. זאַראַן גינג ער נאַך וויען אונד נאַכ וועדער אינע צייטונג הערויס. דיא אינסט בעריהמטע „אַ מ. דייטשע. פאַ מ." דער וויינער אויזאַעלי. טענגעמינדע האַט ער נראַטע דיענטטע נעליייסטעט, אין קאַם ערדע אַבּ אין דען טעמפּעל, אונד אטטטער זא, וויא וועגן ער אין דען רייסראַאַטע אדער צום האָפּ נעהנגן פאַרבאַטען. — דייאַ טה ולנאַהטע וועדרענד זיינער קראַנקהייט אונד נאַך זיינעס טאַדע וואַר אינע רייזנג. דער ערסטע דער דער פאַטטיע זיין בעלייט בעגיינגס, וואַר דער מיגטעפּרעזע. דענט נראַף טאַאַפּע. טאַאַדעקס קוראַנדא אין נעגנגר דיינערע רעגיערונג וואַר. ער האַט אבער דעם

לאזע וואורדע פאן דער 3 שוועסטערן נרובער גע-מאכט דיא אים באַרזענגעבידע איינע שאַבאַטטראַ-פיק בעזיטצען, אונד דאביא לאזע־אַעסטען פער-קיפען. דיא זיא אין קאַמפּסטען האַבען, איינע פאַן דיזען פּראַעסטען וואר ניכט פערקיפט וואָרדען, דיא יינגסטע שוועסטער בעזיטלט זיא פיר זיך, אונד געוואַנן דאַרוך 200,000 פל. דאס בייא דער בראַוונע פאַטיליע איינגעקעדרטע גליק ווירד איהר הערצ-ליך גענאַמט: דענן דיא פייינגען מעדכען ערהאַל-טען איינע מוטטער אונד קראַנקע שוועסטער.

פערלאָזונג

דער 1854-ער לאָזע:

בייא דער אם 1. אפּריל פאַרגעגאַנגענען צי-הונג דיעזער לאָזע וואורדען פאָלגענדע נעווינען גע-צאָגען: אַז. צ.:

109 208 323 348 385 470 600 758 767 835 952 1001
1076 1292 1351 1414 1496 1523 1552 1560 1623 1666
2844 2812 5236 2526 2398 2350 2222 2125 2038 2008
2863 2285 3557 3589 3594 3604 3675 3725 3748 3944.

פאַן דיעזען פיעל דער הויפּטטרעפפער מיט 100000 גולדען אויף נ: 1001 נו. 4 אונד ער 2 מיט טרעפפער מיט 20000 גולדען אויף נ: 747 נו: 32.

אויף אללע אבריגען פערלאָזשען סעריע פעללט דער נעווינעסט נעווינען פאַן יע 300 גולדען.

דער וויעגער לאָזע.

בייא דער אם 1 מען אפּריל 1884 פאַרגעגאַנ-מענען צי־הונג וואורדען פאָלגענדע סעריען נעצאָגען: 47 226 247 162 155 226 47
2445 2260 2125 2037 1877 1258 1047 162 155 226 47
אונד 2766. — דער הויפּטטרעפפער מיט 200000 גול-דען אויף נ: 2145 נו: 5; דער 2-טע טרעפפער מיט 30000 גולדען אויף נ: 47 נו: 27 אונד דער 3-טע טרעפפער מיט 10000 גולדען אויף נ: 126 נו: 82.

לאָטעריע־ענדונג פאַם 2. אפּריל.

פראג	32	54	22	25	17
לעמבערג	32	79	52	11	3
הערמאַנשטאַדט	64	20	56	50	41

פּרעמיע־פּלעטער ווערדען פאַרשאַפט:

יקותיאל הלוי לעדערער.

קאַנקורז.

אן דער אידאַעליטשען פאַלקסשולע צו דייסשטרייען (קאַמיטאַט אדענבורג) איז ריח אייר הבעיל דיא שטעלע אייגנס עלעמענטאַר לעה-רערס מיט איינעם אַרבעטסגעהאַלט פון 350 פל. צו בעזעצען. הערליך רעפלעקטירענדע, וועלכע דער העברעיישען, דייטשען אונד אונגאַרישען שפּראַך מעכטיג זיך אונד זיך איבער שרעכנ-דעריגען דייטשרעדען לעבענסיאַנעל איינזוזיגן קאָנען, וואַללען ביז חג־הסכ פּסח הבעיל אידע צייטנעסט אין דען נעפּרעכטען פאַרשטאַנד איינ-זענדען.

אַנגאַטען שפּעגער, פאַרשטעהער.

שטעללענגעזוך.

אין אזר. לעהרער, דער שאָן זיין צוויי יאָר-דען אלס נעמינדעלערער פּנינרד. זוכט איינע ערצ־ציהערשטעללע. נעדרעגס אין דער אדרעסע: טראַצ־אַן דזעזעס בלאַטעס.

מצות איינפאַק־פאַפּיער

נאך בייזונטער אַרט

נראָסע 106 בין 121 אַנגעטעער עקסטראַשטאַרק אונד דיק

100 באָגען 5 גולדען

פערשיקט נעגען פאַרהאַרזענדונג דעם בעטראַגעס

קאַרל לאָם פאָגער

מ׳מ׳ האַפּטיפּאַראַט בודאַפּעסט, פּלייאַבעסטאַטי.

דער העלד פאָן סעפּור

דיעזער, אין אונזערעם בלאַטטע אים אב-געלעגענען יאהרע אלס פאָלגיטאָן עיטיש-נעגע היסטאָרישע יאַמאַן ווירד דורך דיא אר-מיטטאַראַיען דיעזעס בלאַטטעס נעגען איינ-זענדונג פאַן נור

40 קרייצער

אַראַבאַרייא איבערהאַלד הין אונזערעם. — דיעזער ראַמאַן איינ זעהר אינטערעסאַנט, 120 צייטונגסטיילען שטאַרק אונד אין איינעם נעב-מען מאַטטשאַלטשאַ נעמזערען אַז בעגיינען נור דורך:

דיא אדמיניסטראַציאָן
דער
„נייען יידישען צייטונג"
בודאַפּעסט, שטעפאַנס־גאַסע 6.

דער העלד פאָן סעפּור!

Weisz R.

בודאַפּעסט קאַגינסאַסע נר 2 Gyertyánfly

עמפּעהלט זיין לאַגער אלערלי גאַטטונגען פּרעצ-זיזען. אונד שפּראַך הטשע. פּרעציאַזאַרען אונד צוואַר פעלצקאַפּפען, מיטען אונד שטאַפּקאַפּפען ען גראָס אונד ען דעטאַיל צו רען בילליגסטען פּרייזען.

אויך ווערדען אללע אין דיעזעם פאַכע איינשלאַגענ-דע אַרטיקעל דעפּאַרירט אונד אויס בילליגסטע בעדינגונגען.

אן שבת בלייבט דאס געשעפט געשפּערט.

פיר דען הויזאַראַט

אויס אינע נעדאַמשטע עיטיאַלליס דיא פאָלגענדע אונד נעטאַלגטטע גע-הולפען. ווען דעדעלבע אינפאַך צו האַנדהאַבען. דיי-נדאַמס אונד פיר יעדע נעאַראַבעס פּרעיסגעבאַר אויס דיא אינזאַל נעטאַמטעטען דער דענגר מאַנ-פאַקטוריע מאַכט, נעמ-אַס. דיר דעקסט. אַראַ מיר עדער אים מאַן אביבס אלס וויסטעדעריא, דאַמיט קאַנסטענען, מאַנטעל, קאַפּוטטס. אונד שיטס. מאַנטיראַנען. דיא פאַלגענדען נעגען אונד פּרייס. ווירדענטען, וואַרי אַס בעסטען דיא וואַראַנטע שטיפטס. דאס מאַכען אס מעגליך אייער אללען מיטר אלס אייגע אַרבעט שטעלען פּרעיסס וואַר-דען. דיא אינזאַל דענגר אַראַטיען ווירדען אונטער פאַללער נאַראַנטיע אונד בייא אייגענער אנאַלטונג דעם אייגענען נעגען וואַרנטטיר בע אַללענגען פאַן 1 גולדען אנטיקען אונד ניעדליגער אנטעל-רעם נאַראַס עטטעלט. — אים פּרעיסקוראַנטען מיט נאַנטאַראַטען. אונטער דעם נאַמען „נעגע" אויסגע-בעטען נעדאַראַנען נו: מיידיע, ווארלע מאַ בעאַר-מען, דאס דיא אייגענע־אַראַטיען מיט דער פאַללע פירמא: „The Singer Manufacturing Co." אויף דעם מאַשינענאַס פּרעזענטירען דער, אונד אויסערדעם דיא מאַכרזאַמקייט אס אַבעראַשטע אַזאַ אס נע-שטעלל מאַכען. — פּר שוויטיר, שוויטאַרבע, וואַס-לער, הוטמאַכער, בוכבינדער, פּר וואַקאַבאַנטען אַזאַ-אַזאַ עטטעלל דיא שטעטאַר־נעדאַראַטענען דער דענגר קאַסט.

נ. נייד־לינגער,

וויאַטענגעראַנאַסע נו: 26. (שטאַם אים אייזען.) מיליאַרדי:

קעראַפּעשטשראַסע נו: 27. אַפּען, וואַססער-שטאַדט, אנדראַשי־פאַלעע.

מצבות.

ארנאלד קאהנס

נראבשטיניל־אלנער בודאפעסט,
Waltzner-Boulevard Nr. 5.
(אז שבת אינד יו״ט געשפּערט.)

עמפּעהלט זיך אללען יינען; וועלכע דיא טרוריגע פּפליכט דעם נראבשטיינ־זעטצענס צו ערפּיללען האבען.

זעדר שאָנע נראבשטיינע אים מאַרמאָר אונד גראַנינ זינד אין נראָסטער אויסוואהל פאַראַנ-מדיג. כאַרעקטע נראַווירונגען, זעדר שאָנע שריפטען מיט עכטער פּערגאַלדונג ווערדען בעסטענס אויסגעפּיהרט.

אעטהעריישע אלע,

עסטענגעגנ. אעטהערס אונד קאָלעריס

עיר עיטיעיטיע

פאַן אללען גייסטרען נעטרענקען.

ווי:

לינגערע, רום, שלוואָוויץ, טרעבער

אויף לאַלטעם וועגע אדגע אפּפאַראַטע.

עפּפעריליס דיא פאַבריק דעס

ארנאלד וואַטטעריך

בודאַפּעסט.

מאַבאַרנאַסע, וויס א־ווים דעם אזר״ מעפּפעל פּעיטיר ווינגעשטע, קאַרטע אונד אללע צור ווינ-פּערגפּסקרעזנג נאַטטענען אריטיקעל. יאַפּאַנע ווינאַר-בע. שלעפּפאַראַבע, ווינטערקע. הוזענבאַרג, גלי-עצען, ווינגעשטיפּס, קלעטענגסלוטער, עטע. צור ווינגאַנגאַראַטען.

נייא! ווינגעראַמעדרענגסקאָמפּאָזיצאָן

מאַנטיליאַנגעסטוך אונד פּרייזקוראַנט נראַטיס.

ווייכטיג פיר לייד־ענדע.

ברוכבאנד מיט ברוכשיטצער.

אינשעמצבאר גינסטיגע פּרעיזונג.

דיעזעס ברוכבאנד איז נאך איינעם אנדערע בע-דרעמעטען פּרייזען, דורך פּראַפעסאָר דר. קעזיכאַרסק דערארט קאַנעסטיזירט, דאס דיך דאַסזעלבע נאַנץ דעם קאָרפּער אנשטרענגט אונד דאַן דיא פּעלאָטטע נאַנץ נאך לאַנגע, ריכטיג אונד נאַטטר מיט בעקו

נאַרישען פֿעההענדלער זיך דיא נייע וויינער מאַרקאַדעלונג נים געפֿאַלען לעסען, אונד אין פֿעסבורג דיא פֿעההענדלער אבהאַלטען יאָל־לען, דאַס דיא שאַרבהאַלטען אין נידעראָס־טרייך איינע פֿעראַדונג פֿעלאַסען, נאָר וועל־בער עס פֿאַסט אונמאָגליך ווערד פֿאַן פֿעסבורג דאַס פֿיעה נאַך וויען צו בעזוגען. אדער דאָך נור מיט פֿעלוסט פֿיעה. עס יאָלל נים־ליך אַלעס פֿיעה. דאַס פֿאַן פֿעסבורג קאָמסט, אין מאַרבורג אונד אין אַלעמאַנ־ען אונד ווערדען; דאַנן ערסט איפֿ נייע אין דען וואַנגאַן געבראַכט אונד נאַך וויען געפֿהרט. וועגן זיך דיא אינגאַרישען פֿעההענדלער דאַפֿאַן געשעהען זעהען, זַי איגן דיא אַבצו נאַך נים אבגעטאַכט; דענן נאַך דעם אינסגייסגעזעצע איזט דעזעלבע בע־שרענקונג נים געשטאַמטט. שאַ! האַט דער דאַנ־דעלסטיגסטער יוד דאַ־דיר מעלעגראַפֿ־איפֿ בע־שוועדט. אונד האַפֿעגטליך ווערד דיא אַסטעריי־כישע רעגיערונג עס נים איפֿ אינסטרעסע אַנ־קאָמען לאַסען, אונד דיא זאַבצע אין אָרדענונג ברינגען.

* (שטראַסענגאַמטפֿ אין סינ־זינעטי.) וויי דעם בריגעקרייג האַט עס אין סינזינעטי (אַמעריקאַ) קיינע בלוטיגערע אַפֿטשטע געגעבען. דיא געשעפֿטסלוטשטפֿלעגע זאָלל דאַס איינע זעהר נאַבזבעגע זיין, דאַ האַט וויט 1866 פֿיעה מאָרדער הינגעריכטעט וואָרדען; וועהרענד פֿיעלע אנדערע נור מיט לייבען געפֿענגנעסשטראַפֿען דאַפֿאַן קאָמען. מעהר אַלס 20 אַבגעריכטעטע מאָ־דער זעטצען אויף יעצטע אַם לאַדענפֿענגנעסס, דאַזונטער אין נעווייסער בעדענער. דער אינגע, שאַנדען האַט, זעבען דיינער דיענסטערדען ער־מאָרדעט אונד בעדיבט צו האַבען. אונדערגנסט איזט איינע נאַנצע פֿאַמיליע פֿעראַרדעט וואָרדען, דאַמיט דיא לייבען אין דאַקאַטען אונד שו־דענגען פֿעראַקיפֿט ווערדען. אַם אהרע שווידען דאַראַן צו מאַכען, אונד דיעזע מאָרדער זיינ מהיילס נעגען נשטשטיגונג אירע פֿרייען פֿוס צו פֿאַלבסטן וואָרדען, מהיילס איהר קורצער צייט איינגעשפֿערט. דאַריבער וואָרדע דאַס פֿאַלק, בעזאָנדערס דיא אַרבייטענדע קלאַסס זעהר אויפֿגעראַגט אונד וואָרדע אין „מעעטינג" (פֿאָלקספֿעראַממלונג) אינ־בעזיפֿאַן, אונד דיא לייטער דער פֿעראַממלונג וואַ־רען נים אַם שאַנדע דאַס פֿאָלק אין צורן צו בעהאַלטען.

מיט דעם רופֿע: „הענקט דיא אַללע איהר!" שטראַצען וועגינגסטענס 10.000 פֿעראַנגען איהר דאַס געפֿענגניס לאָס, עס צו פֿערבעסען, אונד בעגנער הערגיטאַלען אונד אויפֿצוהענגען. מיט אַנדערן צערשטעהטערען דיא מהאַרע אונד פֿינ־סטער, דראַנגען אין דיא צעללען; אבער בעגנער וואַר שאַן אין זיכערהייט געבראַכט. נאַך מעהר אינגעבראַכט וואָלסטען דיא יעצטע דיא אונדערן מאָרדער אינגעליפֿערט האַבען, וואַרען אין דאַס פֿעראַלגאַנס אין דאַס בעגייטיג. דיא אַנגעזעהע פֿערזוכטען. דיא פֿערשיען דיא מיליטיע אדער בירגער־וועהר אונד נאַס פֿייער. פֿיהר פֿעראַנגען שטרענגען אַדרעס נידעער. אונד נעגען זיכציג זוּאַרען פֿער־וואָרדען. אַלס עס נאַכט וואָרדעד איינ דער לערם פֿאַן נייען אַן, פֿעללט איהם דעם פֿאָלקע וואַרען בע־וואַפֿנעט. אונד שאַפֿטען איהם דיא מיליטיע. דיא וואַר־אַנגאַנג אונד דיא אינגעבראַכטע אין דען פֿעראַנגניסהאָף, גרייפֿטען דאַס גערעכטגעבייטע אַן, וועלכעס באַלד דורך אנגעזעהענעס פֿעראַלטאַס אין פֿלאַמטען שאַנד אויף דאַס נעוועהרמאַנאַזען אונדערד ערבע־כען אונד דיא נעוועהרע פֿערהילט. אין ערבינ־ען פֿערטעד מאַסס פֿעגשטאַנד; זאַנד אוס אינער אַנאַנגע אונדערד אַם דיא אַנגעגע הינינגעבראַכטען, אַלס דיא רוהע הערגעשטעללט וואַר, לאַגען מעהר אַלס 200 מאַדען אויף דעם באַדען דעס קאַמפֿס. פֿלאַמפֿען. דורך דען בראַנד דעס גרעיסטען פֿע־דער אַללע אקטען אינער מעפֿאַמענטע, עהען, נעבראַטען אונד מאַדעפֿעללט. אַללע פֿראַגעס. אקטען אונד אַרהיילע, אַללע שטעלליסטען אונד האַפֿהנקנבלבער פֿערבראַנט. אונדערד אַנ־געהיינע מענגע פֿאַן שטייגטיגען אונד פֿראַגעס־טען נעשטעהען וויד.

* (אייגע מערקווירדיגע מישע ה ע.) אַן אַלאַ־גערהסע, וועלכעס דאָ דען אינטעריעסענטעסטען רוף פֿיר אין אַנטסטעטיגע בריוטענגעס האַט, דאַרס דאַס דייטע וואַכט אייגע אינבעראַשענדע פֿעראַבונג שאַפֿטענדענדיג, וועלכע בעזייטיג דאַס איך דאָרט דער אַנטסעצ־טיגס אין קינסטלער נעפֿאַנגען איזט. אין דער־אַפֿראַגענדער יונגער אַדוואָקאַט דר. יאָהאַנן אַינשא (בריסס) האַט זיך מיט דער מאַנטער דעס אַללגע־מיין נעאַכטטעטן יידישען בירגערס שאַנדאַר ראַזוע־בערג פֿערלאַסט. דיא טרייאונג וורד איינע צייטלע זין אונד אין זיינן שאַפֿטענדען. האַטטע קינגער פֿאַן בידדען זיינע רעלייגאַן צו העכסטען בריוטס. —

בעהאַלטען. מיט דעם רופֿע: „הענקט דיא אַללע איהם!" שטראַצען וועגינגסטענס 10.000 פֿעראַנגען איהם דאַס געפֿענגניס לאָס, עס צו פֿערבעסען. אַם בעגנער הערגיטאַלען אונד אויפֿצוהענגען. מיט אַנדערן צערשטעהטערען דיא מהאַרע אונד פֿינ־סטער, דראַנגען אין דיא צעללען; אבער בעגנער וואַר שאַן אין זיכערהייט געבראַכט. נאַך מעהר אינגעבראַכט וואָלסטען דיא יעצטע דיא אונדערן מאָרדער אינגעליפֿערט האַבען, וואַרען אין דאַס פֿעראַלגאַנס אין דאַס בעגייטיג. דיא אַנגעזעהע פֿערזוכטען. דיא פֿערשיען דיא מיליטיע אדער בירגער־וועהר אונד נאַס פֿייער. פֿיהר פֿעראַנגען שטרענגען אַדרעס נידעער. אונד נעגען זיכציג זוּאַרען פֿער־וואָרדען. אַלס עס נאַכט וואָרדעד אין דער לערם פֿאַן נייען אַן, פֿעללט איהם דעם פֿאָלקע וואַרען בע־וואַפֿנעט. אונד שאַפֿטען איהם דיא מיליטיע. דיא וואַר־אַנגאַנג אונד דיא אינגעבראַכטע אין דען געפֿענגניסהאָף, גרייפֿטען דאַס גערעכטגעבייטע אַן, וועלכעס באַלד דורך אנגעזעהענעס פֿעראַלטאַס אין פֿלאַמטען שאַנד אויף דאַס נעוועהרמאַנאַזען אונדערד ערבע־כען אונד דיא נעוועהרע פֿערהילט. אין ערבינ־ען פֿערטעד מאַסס פֿעגשטאַנד; זאַנד אוס אינער אַנאַנגע אונדערד אַם דיא אַנגעגע הינינגעבראַכטען, אַלס דיא רוהע הערגעשטעללט וואַר, לאַגען מעהר אַלס 200 מאַדען אויף דעם באַדען דעס קאַמפֿס. פֿלאַמפֿען. דורך דען בראַנד דעס גרעיסטען פֿע־דער אַללע אקטען אינער מעפֿאַמענטע, עהען, נעבראַטען אונד מאַדעפֿעללט. אַללע פֿראַגעס. אקטען אונד אַרהיילע, אַללע שטעלליסטען אונד האַפֿהנקנבלבער פֿערבראַנט. אונדערד אַנ־געהיינע מענגע פֿאַן שטייגטיגען אונד פֿראַגעס־טען נעשטעהען וויד.

* (אייגע מערקווירדיגע מישע ה ע.) אַן אַלאַ־גערהסע, וועלכעס דאָ דען אינטעריעסענטעסטען רוף פֿיר אין אַנטסטעטיגע בריוטענגעס האַט, דאַרס דאַס דייטע וואַכט אייגע אינבעראַשענדע פֿעראַבונג שאַפֿטענדענדיג, וועלכע בעזייטיג דאַס איך דאָרט דער אַנטסעצ־טיגס אין קינסטלער נעפֿאַנגען איזט. אין דער־אַפֿראַגענדער יונגער אַדוואָקאַט דר. יאָהאַנן אַינשא (בריסס) האַט זיך מיט דער מאַנטער דעס אַללגע־מיין נעאַכטטעטן יידישען בירגערס שאַנדאַר ראַזוע־בערג פֿערלאַסט. דיא טרייאונג וורד איינע צייטלע זין אונד אין זיינן שאַפֿטענדען. האַטטע קינגער פֿאַן בידדען זיינע רעלייגאַן צו העכסטען בריוטס. —

עס האַט אַללערדינגס קיינען יידישען וועהרס. אַללין דער מאָראַלישע וועהרס דעסוועגען איזט דאָך אונלייגבאַר. אין אַזאַ נעגען זיינע מאַכטער האַט דער אַלטע שאַרבקאָפֿטיג מאַן דערוועלבען אויהר בעפֿעהל געשעהען וואַללען; נאַכדעם זיין אַזאַן פֿערשטאונדע וואַר, פֿאַהם עס איהם לייד. בייא דען נאַהען פֿערוואַנדע שאַפֿטיגען פֿערהלטטעס. אין וועלכעס דיא אַ פֿרוא מאַנאַל שטעהען, וואַללען זיא דאָך דיא לעפֿעזען וויגשע דעפֿסען, דעם זיא אין פֿרייהיטס פֿעראַנגען פֿערזאַ־קען, אין דען בעריהיטסטען, צומאַל פֿרוא מאַדל אונד אהרע עלטעסטע אַבטייל דער דייקגרעסטע מ־טוטה פֿרייזינגען ווי, וועהרענד דיא אים אינבעראַלטסס שווילגען."

„מין פֿעריהרטער הערר מיטגעזאַ אַך מוס דיא דרייגעגע עהטיגען. אין דער וואַהל אהרער אינדיריקע פֿאַרזיכטיגער צו זיין. וואַלבע דראַסטשע בעגייטיגען עגע־שטעגען מיינע בעגעגנונגען נעוואַהרזייגען נים; אַך שווערגע נעזאַכען."

פֿעריעהען דיא הערר לאַדיי, וועגן אַך דורך מיינע פֿרוארגע פֿיר דיא בעגעגנונגע וועהרט . . ."

„בעפֿאַלען? אַך זעהט שאָן מין הערר, אַך מוס דיא אונטערהרונג מיט אינען אבבראַכען. בעפֿאַלען? אַך נוסט! וועגן דיא דך נאַך אינמאַל איינע וואַלבען אינסדרוקס בעריינען, אַך מוס אַך דיא אַבשליסס פֿע־וטכען מין הויז צו פֿערלאַסען."

„אַך בייסע נאַכאַלס אים עגשטולדיגונג; אַך בין נור אין אינאַמבער מאַן, דער נים דראַאן נעוואַהנס איזט דיינע וואָרטע אויף דער נאַלדוואַנד אבצוזוינגען. אונזערע אונטערהדונג וורד אינבריגענס באַלד בעגעגדס זיין, וועגן דיא דך בעריטס קרקלעגען, דאַ פֿערטעגען דעס אַלפֿען קינגולאַדער מיט פֿרוא מאַנדל צו פֿוהרען."

„דאַס אַך אין נאַרר הערע!"

„אַ, נעוועהרזיגע דיא אַהר וועגנסטענס אין דרייטע דער קינגוואַלדערשען הינפֿעראַלאַסטגשאַפֿטס."

„מיינע שווערגע־מאַאַ אונד מיינע שווערגען האַבען זיך נים דא נעגען מיך בעגאַפֿטען, דאַס איך נאַבהווגעגע הטפֿטע, אינגעגע וועלכע ריקוגס אויף דיא צו נעהטען. בידע האַבען מיך בעשטאַפֿט אינע בעליידיגס: בידע האַ־בען דיא אַלע מיהע נעגעגען, מיינע פֿרוא צו פֿערהינדערן מיר אהרע האַנד צו ריכען. בידע האַבען מיך אינען קראַקפֿעלאַקען מעגשען נעגאַנגען, דער קינגען מיקגען מעגשליגגע נעגאַנגען האַבען. דאַאַאַלס מוסטע איך דיעזע בעליידיגונגען הינאַוגעפֿערזיגען; אבער אַך האַבע דיא נים פֿערגעסען. אַך הטפֿטע דאַס עגעס דיא בידען פֿוריגען צו האַבען אונד אינען יעגעס מעגליהט צו פֿערהאַנדע. אַללין אַך הילל נעגאַדע מיט דיען בידען בעגאַפֿטען פֿרוגעגאַנגען אינען; עס אַלל מיר אינע הונדערט נולדען נים אַנקאָמען."

בייא דיעזען וואָרטען צאָג ער זיינע בריפֿטאַשע אונד נאַהם דריא הונדערט־נאַפֿען הערוס, דיא ער הערען מוסטע ריכטט.

„וואַللען דיא דא נעוועהנגעהרע האַבען," אַנגע ער, „דעזע דריטהונדערט נולדען מיינע פֿרוא שווינ־גרטאַאַ מיט מיינגס בעסטען נייסטן פֿעראַבריכען צו לאַסטען!"

„הערר לאַדיי," אַנגעט מאַנער, „איזט דאַס איהר ערנסט?"

„מין אַللקאָמענער ערנסט."

„אונד וואַס וורד איהרע פֿרוא נעמאַהלען דאַזו אַנגען?"

(פֿאָרטעצונג פֿאָלגט.)

עהרליכען פ׳נדע נישט זייגע אויסבונג פערזאגט, אונד נישט זע בעהאנדעלט ווי א בישמארק לאסקער נעגענאבער. דיא הלוה ווערדען ווייר אין אונזערער עכסטען נומסער שילדערן, ווייר רופען אהם נאך: על משכבו יגות בשלום!

פערשיעדענע נייאנקייטען.

* (העטצערייען אונד דיא פאלגען.) דיא אנטפעטשטשיען צייטונגען ברינגען ווים איינער צייט מאהנונגען אן דיא בריסס. ליבען עלסערן.״ דיא מאנען אויף אהדרע קונדער אכט נעבען. דענן דיא צייט קאממט אין וועלכער דיא יודען זו רישעלען צוטעקען בלוט בייסבען. דיעזע מאהנונגען זינד מיט גראסען דינקען בוכשטאב בען בעדרוקט. דאמיט דאס דיא לעזער זע נייך זעהען זאללען. אונד דיא פאלגען דיעזער בעלעדרונג דעם פאלקעס דנר נישט אינסבעלבען. זע שרייבט אין איראעלטשער קוטפאמאן אויס פאלו בנעפעש בייא קאפאשוואר: „אין קאפאשוואר ערשיינט אין בלאטט „נעפאג״ (פאלקסרעכט). וועלכעס נישט אנדערעס זע אין דענן האאס. אלס דיא יודען זי בע־שטפפען אונד זיי פערלייסדען. אם 21 מערץ ד״ י בריינגט ער אייגען אריטקעל מיט דער אי״שרייבט בריעפטשטייער, דשעיא אייגע קינדער אין קאפאש. אין דענן יודען״ אין דיעזעס העצאגטיקעל אונד דער פאלקספערדער. דאס שען זע פ׳ינדע פאללע פאר־נעקאממען זינד. ווע דענען מאנען דיא אייגע אבדרעסע נעפאללען דיא. דארנס מאנען דיא אייגע קינדער וואל בעדשען. — נון שיקסע אם 24. די דיא פ׳ירא דעם מאהנוועטערס נגזל אידר 7 יעה־רינגס מערבען אין מין נעשעפט אין קאפאש. אונטערזעהונג נאהם אייגע פ׳ירא אי״ דאס קינד מיט זיך נאך הייזע, ווע עס לענגערע צייט שפ׳ילטע. אין ברוידער דעם מערבענס ערשיען בייא מי״. זיך ערקונדיגען. אב דין שווסטערבען דאנעווענען זיא? ווארייף אך נאטירליך נייין דאנטע. אייגע ווילע דארייף ערשיען דער אאטער דעס קינדעס דער ע־קונדיגען. בי נאאהם דער אכטע ווערד אי״שאללענע. אונדעס ער אבערארל דערזאמבלונגען. אלס אב ער אייגען מהייל דינגס קינדעס זכטע. גינג אבער ווייטער ווע. דארייף אבער ליעפען פ׳ירא גנזלי אונד אייגע גראפערע מאפטער לער־מענד אונד יאמערנד דורך דיא נאסטע. שימפפען

* (דאס אורטהייל אים איז בעגעדר פ׳ראצעס.) אין איבבען האטטען זיך דיא איינוואהנער פ׳ינגינגבעקיינע פ׳ער־צעהרונגסשטייער צו צאהלען. דא דער ענגאליש־פעטטער אין יודע וואר. זע וואללטען דיא יודען נאר־נישט אין דען ארט הינינלאסטען, אונד טרייבען אונזיכ אין דען ארט פ׳ינאנציאנע דאאן. אין אפלע דעסטען מוסטען צוייא שאנדארמען הינגעשיקט ווערדען. דיא איבבענער אבער ווערטען זיך צו־אממען, שרייטענד דען אינען דער שאנדארמען, ווערדענד דער אנדערע צו זיינע פערטיידיגונג שאפפן. אונד צוייא מענגער מאדטעטע. פ״יטאנ נאנדערע דער דאס אורטהייל דעם שרייבבערס. מיט פערקונדעט וואנאך 6 מענגער אונד אייגע פרוא צו 10 יאהרען צוכטהיין, 5 מערזאנען צו 8 יאהרען צוכטהיין, אונד 12 מהיילס צו אייגען יאהר קערקער, מהיילס צו 4 מאנאטען גנפאנגנישס פער־אורטהיילט וואר דען.

* (דער פראצעסס אום דען הוסטערבבעד.) אם אדרע 1873 האט קארל נאראי בייא״ קראטער דער 50 שטק אנ־נאדישע פרעמענראגע פערבעדערט. צום שיי־נע אייגע פערטיידיגונג אנטגעגעבבען. דא־מיט אנדערע בעלייבבען דיעזע נישט נאטאהרס פ״ערקונדעט. אונד זיך דאס רעכט אין עשוראיגע פרעס־אבבעהאלטען, נון האט אייגע דיעזע לאנג אם מאי 1875 דען הייסטערבבעד אאן 150.000 פר־נעמאהט דיא ער נון אאן קראטער אינגעגאהלט האבען וויל. — זע ערגעהלט נאראי דען אפלל: נאנזע אייגע ערגעהלט קראטער דען אפלל: ער האט דיא לאנד נעקייפט. צום בעווייז לעגט ער דיא רעגעלרעכטע רעכנונג אאר. דיא נאראי אונ־טערשרייבען האט. אונד אין ווערכזר אאן דעם רעכטע קון ווארט שעפטה. קראטער וויל אב־רינגען אויך זיינע בכבר אפלעגען. אין וועלכען דער קיין אייגענשאפטען אין. ער לעגט אויף אייגע אבראבגונג אאן 4. יולי 1873 בייא. אים וועכבער מאן זעהט דאס נאראי נאך 4119 פל. שילדיג נע־בליעבען אוס. דיא ער אויך אין אייגע שולד־בריעף אנערקאנגט האט. דען קראטער עבנגאפלט אפלעגט. דאס דאנדעס. אונד וועכסעלגעריכט עגשטיידעט צו נעמסטען קראטערס אונד פער־אורטהיילט נאראי דיא קאסטען צו טראגען.

* (אסטערריך נעגען דיא אונגארישע אכטע) וויל דיא אנ־

אויף דיא יודען, דיא אידר מנר אוסגעבראכט העס־טען. קאמטען דאנן צו מר אנד פאר־דר־ען אידר קונד. שאן אממעלטע זיך דאס אפלל דראהונגען אונד פערוויינגען ארטשאפענד, אונד ווענן נישט פ״ייא אר דורך דען לערם אופערקומם נעמאכט. מיט דעם מעדבען הערוסגעקאממען ווערע. זע לעכסט זיך נישט בעשטעמט, ווייא עס מר אונד דען אנדערען יודע, ערגאנגען ווערע? — אלס איך שפעטער פ״ייא נינול פ״אנטע, ווייא זיא נר זע שטאהט ערגאנגען קאנגע? אטווארטעטע זיא: „עס האבען זיך זאלבע פאללע שאן אפ צוגעטראגען, זיא קאנגען עס אין דען צייטונגען לעזען.״ דער פאלל איז דעם נייטונגס אנגעצייגט ווארדען, ווא״ ווירד דער בעשיר זיין? —״

* (פאן דען אנארכיסטען) אים דער שווייץ אין אן אבגר־אבגר־שאדטיגשאנגס־ שאפט רי אנצייגונג נקקאממען. דאס צוייא דער נעפאנגענען אנארכיסטען נאך אנגארן בעייזע זע־ נוד. אונד אויך באמבען אונד שאדענשאפפ מיטגעגאממען האבען. דיא ווייגער פאריצי זאלל ווייטער אנגעצייגט האבען דאס זיך דער דיא נעפיינטע דיוקטעריי דער אנארכיסטען בעפ׳ינדע־ — יאנאס ווילוס פ״יר בעדריפטע. דאס ער דיא אקציען אין דער עקאנאמיע. באנק ערלעגט האט. ווא״ אבער דיא באנקבעאמטען נישט אנערקענגען זאללען. דא עס אין גאנץ אנדערע ווא״. דיעזע צוייא בעאמטען נעהען דיעזע אנגע נאך ווייגן. אים דער דארט דען אנארכיסטען קאמטערע אנצוזעהען דען אין אייגער אנגעגאנגען אין דיעזע־ינגען צו ערקענגען גלויבען, דער דיא אקציען אין דיא באנק נעבראכט האט.

* (טוסאלאר צום 3. מען מא״ל) פ״יטאג אם 19 אוהר מטטאגס פערקוי־ דעטע דער סענאטס־ווערענס דער קאנגלוכען מוריע דאס אורטהייל אגאין עסלאדיגט פ״אצעסס. וואנאך דיא אורטהיילע דער ע״סטען אונד צווייטען אינשטאנ־ ען בטטטפטטנס ווארדען. זע ווירד דיעזע שוערגעשכטע. דיא דאנגע אגאיגע אוזדרוקע ווערט אינ־אינדערגעגאנגען האט. עגדליך בענגאבען זיך: דענן ווייר גלויבען נכטט. דאס מאן דיא פאלשע צייגען דיא שנדערקנגבבע. וועלבע דורך מארטערן גע־ שטענגיסטע ע״פ־ע״סטטטנ צור רעכטגשאפט צייג־ דען ווירד. אונד זע איזט ווידער אין בלאטט אין דער לוידענגעשיכטע דער יודען פאללגעשיבען.

פאלליעטאן.

דער ערבשלייכער.

(Jg-14) ס׳ראמאנ

ראזעל שדיגב הייסט אין מוסטער אונד שווטסטער. אונד לאזיי פיגט שעפטס דיא הדרלייכסטען נייסט ביי־א אין יינער ראנאלס גינג אי״ דא ווייס. דאס בי נעמאנ־ דען דיא בריעפע אנפערטרוטען; ער זעלבסט, זע אגאנ־ ער צו יינער פ״ריא. מיסטר דיא אויף דיא אפפס פ״ראגן; דאאס דיא נור א רישיגר אנקומען.

דיא בריעפע ערגייטסטן אבער נעפאלגן אהיר אד־ רעסס, ווייל מאיר דיא דעגלעמפטסן פ״ינגיכפעפט. צוואר פ״ול פע ראזעל אויף, דאס דיא פאן דען אהרינען קו־ נעליא נאכיכטן ערהיעלט; אללין לאזיי וואוסט דיא נא בערוהיגן.

„נא דאס נישט נלרבגן,״ אגגט ער. „דאס דיא אשאלינגען פ״ינגיס אפפס זע צוזערלעסטן אויס ווא״ דיא אי־ ווערע. דא ווייר פאן אייגען ארט צום אנדערן ריינגן, זע ווערדען אגגס דיא בריעפע נישט אד־ענשליך נאכ־ נעשיקט.״

אין דאס נאהם דאס פאאר אייגען לענגערען אויס־ ענשאלם.

אלס אויך דער ראזעל קיינע נאכריכט פאן מוס־ טער אונד שווטסטער ערהיעלט. וואוורדע דיא ענגסליך בע־ ראגט, אין דער אבוכס צייט צו נעווינגען, דריעפ אידר לאזיי, אין אהרע פ״ריגדן דאקטהטע נאלדשטיגר צו שרייבען אונד דעגלעכע אום נאכריכטן צו בעפ״ן.

אכט מאנע נאכהער קאם אויך אין בריעף דער פ״ריגדן, דורך דען ראזעל צו אהרער אבערראשונ־ ער־

אזור, דאס מוסטער אונד שווטסטער נאאך פערלאסטן הפטטען אונד נאך פעסט אבערגייגיגערלעם וויגן.

„וואס מאגגע אך אן!״ דיגה ראזעל בעפרגט. „עפטס קאנן אך נכט אינמאל שרייבען. דא אך דיא אדרעסס נכט קענגע אונד אין דער נאאגען שאאדס אגגע וואהרגנאאמאנע אין בריעף וואאל נכט ריכטיג אנקאמ־ מען קאנן.״

„בעהרגע דיך, לייבגע הערין,״ אגגט פ״ער לאזיי „אך ווערדע אן אייגען פ״ייגד אין פעסט שרייבען אונד אין בעסטע, דיא וואהרגנע דער דיגגען אויסגעגיגע צו מאכגן.״

ער מאאם. ווא״ ער נעשאאגען האטטע; אבער ער נאב ווגגס פעסטער פ״ייגדע אידרע, ווא״ דיגגער אגגס. וואהרגנע אללגע. אגגר זע קאם דגגן אין בריעף אאן פעסט, אין ערלעגגס מאגגס פ״ייגד פעסטגרלעגן. דאס פע אגגס נאך פ״ערגר מגגע נעלגגגגן ווא״. פ״ייא מאגגל אגגד אגגר־ ד״ פאאגגס אגגסגגגגגן. דגגגגלבגן דער דגגר דגגר ערבאאס גע־ גגן פ״ריא לאזיי וגגל דיא ערגאהרגן. דאסס ראזעל דגן שבת עגשגגגגגן אגגד דיא שגגגגגגגגגע אגגבגגגגגע; דיא וואללטטן נכטט פעגר אאר גגגגגגגגגג